Zicerile lui Sextus

Traducere și comentarii de A.S. Nebolsin

Traducere și comentarii de A.S. Nebolsin

Întrucât știu că, așa cum o turmă se grăbește la chemarea păstorului său, tot așa și un ucenicul credincios se bucură de îndemnurile învățătorului său, de aceea, preaiubitul meu fiu Apronian, întrucât fiica mea duhovnicească și sora ta în Hristos m-a rugat să-i aleg să citească ceva scris într-un limbaj simplu și destul de clar, unde să nu se piardă în înțelegere și, cu toate acestea, să citească bine, l-am tradus în latină pe Sextus, despre care se spune că este același, împodobit cu slava unui episcop și martir, care printre voi, adică în orașul Roma, este numit Xistus. După ce o va citi, conform cererii ei, o va găsi atât de scurtă încât va vedea gânduri mărețe revelate în fiecare rând mic; atât de plină de putere încât sensul fiecărui rând este suficient pentru desăvârșirea întregii sale vieți; atât de clară încât nici măcar o fată departe de citit nu va putea să se scuze pentru lipsa de înțelegere. Dar lucrarea este atât de scurtă încât întreaga carte nu poate fi niciodată departe de mâinile ei, luând locul unui vechi inel prețios. Și într-adevăr pare drept ca acela căruia, după cuvântul lui Dumnezeu, podoabele pământești îi inspiră dispreț, să fie acum împodobit de noi în locul lor cu un colier de cuvinte și înțelepciune. Așadar, cartea din mâini să fie la început ca un inel și, puțin mai târziu, pe măsură ce înaintă spre comoară, să devină un depozitar, pentru a aduce din adâncurile ascunse aducere aminte a plinătății învățăturii despre faptele bune. Mai mult, am adăugat câteva selecții, <adresate> de un părinte duhovnicesc unui fiu, dar toate acestea pe scurt, astfel încât întreaga mică lucrare să poată fi numită pe bună dreptate fie manual - enchiridion - în greacă, fie inel - anulus în latină.

1. Un credincios este o persoană aleasă.

2. Omul ales este omul lui Dumnezeu.

3. Un om al lui Dumnezeu este un om vrednic de Dumnezeu. [1]

4. Vrednic de Dumnezeu este cel care nu face nimic nedemn de Dumnezeu.

5. Așadar, dacă încercați să fiți credincioși, nu faceți nimic nevrednic de Dumnezeu.

6. Cine are puțină credință nu este credincios în credință.

7a. Cel credincios în testul credinței este Dumnezeu într-un trup omenesc viu. [2]

7b. Un necredincios în credință este un om mort într-un trup viu.

8. Adevăratul credincios este cel fără păcat. [3]

9. Trăiește cu strictețe până la cele mai mici detalii. [4]

10. Căci nu este lucru mic în viață să neglijezi lucrurile mărunte.

11. Consideră fiecare păcat ca fiind o impietate. [5]

12. Nu ochiul, nici mâna, nici ceva de genul acesta păcătuiește, ci cel ce folosește mâna și ochiul în mod nedrept.

13. Lepădați orice mădular al trupului care vă îndeamnă la curvie, căci este mai bine să trăiți în castitate fără mădular, decât să trăiți în ruină cu un mădular.

14. Gândește-te că <onorurile și pedepsele care te așteaptă> la judecată sunt veșnice. [6]

15. Nu te supăra dacă cineva îți ia tot ce ai din lume. [7]

16. Nu te prezenta lumii ca fiind vrednic de mustrare. [8]

17. În afară de libertate, renunță la tot aproapelui tău care ți-l ia.

18. Un înțelept sărac este ca Dumnezeu. [9]

19. Folosește lucrurile lumești cât de mult este necesar.

20. Dați lumii strict ce este lumesc și lui Dumnezeu ce este divin. [10]

21. Gândește-te că sufletul tău are o zălog de la Dumnezeu.

22. Când vorbești despre Dumnezeu, ești judecat de Dumnezeu. [11]

23. Consideră că cea mai bună jertfă purificatoare este acela de a nu jigni pe nimeni. [12]

24. Sufletul este purificat prin cuvântul lui Dumnezeu, <rostit> de omul înțelept. [13]

25. Nu te lăsa niciodată convins că esența lui Dumnezeu este insensibilă.

26. Întrucât Dumnezeu este o Minte care se mișcă singură, El există în conformitate cu aceasta. [14]

27. Nu poți explora măreția lui Dumnezeu zburând pe aripi. [15]

28. Nu căuta numele lui Dumnezeu, căci nu-l vei găsi. Tot ce este numit primește un nume de la unul mai puternic, pentru ca unul să-și dea un nume, iar altul să fie supus. Cine a dat deci un nume lui Dumnezeu? „Dumnezeu" nu este numele lui Dumnezeu, ci o opinie despre Dumnezeu. [16]

29. De aceea, nu căuta la Dumnezeu ceea ce nu este cuviincios.

30. Dumnezeu este o strălucire înțeleaptă care nu percepe nimic contrar Lui.

31. Tot ce a creat Dumnezeu, a creat de dragul oamenilor.

32. Un înger este un slujitor al lui Dumnezeu, <încredințat> unui om și în niciun caz altcuiva. Prin urmare, un om este onorat de Dumnezeu mai mult decât un înger. [17]

33. Primul binefăcător este Dumnezeu, al doilea beneficiar este omul.

34. Așadar, trăiți ca următorii voștri, în cinstea lui Dumnezeu.

35. Fiind ales, ai în compoziția ta ceva asemănător cu Dumnezeu. Prin urmare, folosește-ți compoziția ca pe un templu al lui Dumnezeu.

36. Dumnezeu îi dăruiește credinciosului libertate divină - pură și fără păcat.

37. Fie ca lumea să-ți venereze viața. [18]

38. Nu te prezenta nimănui ca fiind vrednic de învinovățire. [19]

39. După despărțirea de trup, demonul cel rău cere socoteală celui care trăiește rău până când îi ia și ultimul bănuț.

40. Fericit este omul al cărui suflet nu-l ia nimeni când se duce la Dumnezeu. [20]

41. Tot ce onorezi mai presus de orice, va domni peste tine.

42. Onorează-i pe cei mai buni, ca să poți fi sub comanda celor mai buni. [21]

43. Fiind sub conducerea celor mai buni, tu însuți vei comanda tot ce îți dorești. [22]

44. Cea mai mare onoare <acordată> lui Dumnezeu este cunoașterea lui Dumnezeu și asemănarea cu El. [23]

45. Nimic nu este asemenea lui Dumnezeu; dar ceea ce Îi este cel mai drag este ceea ce Îi seamănă cât mai mult posibil. [24]

46a. Mintea celui pios este templul sfânt al lui Dumnezeu.

46b. Cel mai bun altar pentru Dumnezeu este o inimă curată și fără păcat. [25]

47. Singura jertfă plăcută lui Dumnezeu este a face bine oamenilor de dragul lui Dumnezeu. [26]

48. Un om care trăiește, pe cât posibil, după Dumnezeu, face ceea ce este plăcut lui Dumnezeu. [27]

49. Dumnezeu nu are nevoie de nimic, dar cel credincios este numai în Dumnezeu.

50. Cine are nevoie de puțin îl imită în mod necesar pe cel care nu are nevoie de nimic. [28]

51. Căutați să fiți mari înaintea lui Dumnezeu și să nu stârniți invidie înaintea oamenilor.

52. Tu, care ești bun cu cei aflați în nevoie, ești mare înaintea lui Dumnezeu.

53. Când un om înțelept trăiește, reputația lui este mică printre oameni, dar când moare, gloria lui este cântată. [29]

54. Orice timp pe care nu îl *dedici* gândirii la Dumnezeu, consideră-l irosit.

55. Lasă-ți trupul să rătăcească pe pământ, dar sufletul să rămână mereu cu Dumnezeu. Cf.: 143, 418; Platon. Theaetetus. 1 **73e.** [30]

56. Gândește-te bine, ca să poți face bine.

57a. Gândurile omului nu sunt ascunse de Dumnezeu.

57b. Fie ca mintea voastră să fie curată de orice rău.

58. Fii vrednic de Cel ce te-a onorat să fii numit fiul <Al Său> și fă totul ca un fiu al lui Dumnezeu. [31]

59. Când Îl numești pe Dumnezeu Tatăl, amintește-ți de acest lucru în faptele tale.

60. Un om curat și fără păcat are libertate înaintea lui Dumnezeu, ca fiu al lui Dumnezeu. [32]

61. Un gând bun este locuința lui Dumnezeu.

62. Un gând rău este o alungare a viciilor. [33]

63. Îndepărtând pe cel nedrept de faptele sale nedrepte, îl vei putea pedepsi poate după voia lui Dumnezeu.

64. Încearcă să nu pari drept, ci să fii drept, căci aparențele despart pe fiecare de ființa <corectă>.

65. Onorează dreptatea pentru ea însăși. [34]

66. Nu te poți ascunde de Dumnezeu făcând răul sau chiar gândindu-te la el. [35]

67. Un soț cast este curat înaintea lui Dumnezeu.

68. Evitați imoralitatea. [36]

69. Dați dovadă de prudență.

70. Plăceri stăpânești.

71a. Cucerește corpul în toate.

71b. A fi voluptuos nu te va împiedica să devii nestăpânit.

72. Dumnezeu nu-l aude pe cel voluptuos. [37]

73. Sfârșitul luxului este moartea.

74. Lasă-ți mintea să-ți preceadă impulsurile. [38]

75a. Cel mai teribil lucru este să slujești pasiunilor.

75b. Câte pasiuni are sufletul, atâtea stăpâni. [39]

76. Iubirea de bani este o demascare a iubirii trupești.

77. Dobândește ceea ce aparține sufletului ca fiind ceva de neclintit. [40]

78. Separă-te de lucrurile legate de corp cât mai mult posibil pentru tine.

79. Consideră bunătatea ca fiind singurul lucru care este asemănător cu tine. [41]

80. Fii întotdeauna ceea ce vrei să fii atunci când te rogi lui Dumnezeu.

81. Când arunci în mod conștient în țărână ce e mai bun din ceea ce ai dobândit, atunci, devenind pur, poți cere ceva de la Dumnezeu.

82a. Fii acum ceea ce vrei să fii înaintea lui Dumnezeu.

82b. Când renunți la lucruri lumești, disprețuiește-le.

82c. Amintește-ți că tu <ai loc imediat> după Dumnezeu. [42]

82d. Sufletul unui om temător de Dumnezeu este un zeu în trup. [43]

82. Cine gândește rău despre Dumnezeu Îl pângărește. [44]

83. O limbă calomnioasă este o mustrare a gândurilor rele. [45]

84. Folosește un limbaj respectuos, mai ales în relație cu Dumnezeu.

85. Nimeni nu poate face rău lui Dumnezeu, dar cel ce-L hulește este un om rău, căci dacă ar putea, ar face-o.

86a. Temelia evlaviei este abstinența. [46]

86b. Culmea evlaviei este iubirea de Dumnezeu. [47]

87. Poartă-te cu cei pioși ca pe tine însuți.

88. Roagă-te ca ceea ce ți se întâmplă să nu fie ceea ce îți dorești, ci ceea ce este necesar și util.

89. Poartă-ți vecinii așa cum ți-ar plăcea să fii tratat și tu. [48]

90. Ceea ce învinovățești, nu face. [49]

91a. Să nu te convingă nimeni să faci altceva decât ceea ce este mai bine.

91b. Dacă cineva îți ia ceea ce ți-a fost dat, nu te supăra. [50]

92. Ceea ce dă Dumnezeu, nimeni nu poate lua. [51]

93. Înainte de a face ceva, examinează-l, și ceea ce faci, examinează-l, ca să nu faci nimic ce nu ar trebui. [52]

94. Dacă faci ceva și nu vrei ca Dumnezeu să știe despre asta, nu face.

95a. Înainte de tot ce faci, gândește-te la Dumnezeu.

95b. Fie ca El, fiind Lumina, să vă arate calea.

96. Cea mai mare impietate față de Dumnezeu este să insulti pe cineva. [53]

97. Sufletul este luminat de gândul la Dumnezeu. [54]

98. Învață să te mulțumești cu puțin. [55]

99. Nu te strădui să obții ceea ce nu este drept. [56]

100. Caută cu sârguință motivele binecuvântărilor care ți se abat.

101. Nu iubi ceea ce este legat de trup.

102. O persoană impură săvârșește o faptă rușinoasă. [57]

103. Demascarea unei <opinii> prostești purifică sufletul.

104. Dumnezeu este conducătorul faptelor bune ale oamenilor.

105. Nu considera pe nimeni drept dușman.

1 **06a.** Iubește ceea ce este natural <pentru tine>.

1 **06b.** Iubește-L pe Dumnezeu chiar mai mult decât sufletul tău.

107. Nu este greu pentru păcătoși să se adune și nu pentru păcat. [58]

1 **08a.** Abundența de hrană împiedică castitatea.

1 **08b.** Necumpătarea în mâncare o face pe <o persoană> necurată.

109. <Deși> folosirea <hranei> tuturor ființelor vii este indiferentă, abstinența este cea mai rezonabilă. [59]

110. Nu mâncarea și băutura care intră pe gură spurcă pe om, ci ceea ce vine din moravuri rele. [60]

111. Oricine, copleșit de plăcere, îți aduce mâncare, te pângărește.

112. Nu încerca să faci pe plac mulțimii.

113. Indiferent în ce ai succes, consideră-L pe Dumnezeu vinovatul.

114. Dumnezeu nu este autorul răului. [61]

115. Nu dobândi <nimic> dincolo de ceea ce îți cere trupul.

116. Aurul nu scapă sufletul de vicii.

117. Conform planului lui Dumnezeu, nu te-ai născut pentru a trăi în fericire. [62]

118. Dobândește ceea ce nimeni nu-ți poate lua. [63]

119. Transferați <nevoile> necesare, după cum este necesar. [64]

120. Practicați generozitatea. [65]

1 **21a.** Nu te atașa de ceea ce pentru care ești pe bună dreptate lăudat, dar pe care îl disprețuiești.

1 **21b.** Dobândește ceea ce ai gânduri mărețe cu înțelepciune.

122. Cere-i lui Dumnezeu un Dumnezeu vrednic.

123. <Prezentă> în tine, fă din minte legea vieții tale.

124. Cere-i lui Dumnezeu ceea ce nu poți obține de la oameni.

125. Cere ca după osteneala ta să primești ceea ce osteneala ta pregătește.

126. Rugăciunea leneșului este un cuvânt deșert. [66]

127. Disprețuiește ceea ce nu vei avea nevoie când vei fi eliberat de trup. [67]

128. Nu-I cere lui Dumnezeu nimic ce nu poți păstra odată ce l-ai dobândit. [68]

129. Antrenează-ți sufletul să aibă cele mai înalte gânduri despre sine, după Dumnezeu. [69]

130. Nu onora nimic din ceea ce o persoană rea îți poate lua. [70]

131. Consideră a fi bun doar ceea ce se cuvine lui Dumnezeu. [71]

132. Ceea ce este vrednic de Dumnezeu este vrednic de un om bun.

133. Ceea ce nu duce la fericirea divină nu duce nici măcar la fericirea umană.

134. Dorește ceea ce și-ar dori Dumnezeu.

135. Cel care onorează doar ceea ce Dumnezeu Însuși onorează, este fiul lui Dumnezeu. [72]

136. Oricât de mult ar pofti trupul, sufletul nu-L cunoaște pe Dumnezeu.

137. Dorința de a dobândi este începutul interesului personal.

138. Nedreptatea se naște din egoism. [73]

1 **39a.** Trupul este creat pentru a împovăra <doar> puțin sufletul. [74]

1 **39b.** Pofta face trupul insuportabil. [75]

140. Tot ce este în exces este ostil omului.

141. Iubind ceea ce nu ar trebui să <iubești>, nu vei iubi ceea ce ar trebui.

142. Dacă îți pasă de rău, binele îți va fi ascuns.

143. Gândul înțeleptului este întotdeauna cu Dumnezeu.

144. Dumnezeu locuiește în mintea înțeleptului.

145. Un om înțelept se cunoaște după puținele sale cuvinte. [76]

146. Dorința este insațiabilă și, prin urmare, este întotdeauna nevoie.

147. Înțelepții sunt întotdeauna asemenea lor înșiși.

148. Cunoașterea lui Dumnezeu și asemănarea cu El sunt suficiente pentru fericire. [77]

149. Oamenii răi, atunci când sunt flatați, devin și mai răi. [78]

150. Viciul lăudat devine insuportabil.

151. Lasă-ți limba să-ți urmeze gândurile. [79]

152. Mai bine să arunci cu piatra fără să gândești decât să spui un cuvânt. [80]

153. Înainte de a vorbi, gândește-te, ca să nu spui ceea ce nu ar trebui. [81]

154. Cuvintele fără sens sunt un zgomot gol.

155. Vorbirea nu evită păcatul. [82]

156. Înțelepciunea vine odată cu scurtimea.

157. Vorbirea excesivă este un semn de ignoranță. [83]

158. Iubește adevărul.

159. Folosește minciunile <doar> ca medicament. [84]

160. Fie ca timpul să treacă înaintea rostirii cuvintelor tale. [85]

161. Vorbește atunci când tăcerea nu este potrivită. [86]

1 **62a.** Păstrează tăcerea despre ceea ce nu știi.

1 **62b.** Vorbește despre ceea ce știi atunci când este necesar.

1 **63a.** Un cuvânt rostit la momentul nepotrivit este o expunere a unui mod de gândire greșit. [87]

1 **63b.** Când trebuie făcut ceva, nu vorbi.

1 **64a.** Într-o ședință nu încerca să vorbești primul.

1 **64b.** Este una și aceeași știință a vorbi și a tăcea.

1 **65a.** Este mai bine să fii învins spunând adevărul decât să fii învins prin înșelăciune.

1 **65b.** Cel care cucerește prin înșelăciune este cucerit moral.

165s **.** Cuvintele mincinoase devin martori ai viciului. [88]

1 **65d.** Tentația este mare atunci când minciuna <pare> necesară. [89]

1 **65e.** Dacă păcătuiești spunând adevărul, atunci în acest caz, spunând o minciună, în mod necesar nu păcătuiești.

1 **65f.** Nu înșelați pe nimeni, mai ales pe cei care au nevoie de sfaturi.

1 **65g.** Când vorbești cu mulți oameni, acordă mai multă atenție beneficiului <pe care îl aduci din conversație> decât de obicei.

166. Credința este călăuzitoarea tuturor faptelor bune, fără excepție. [90]

167. Înțelepciunea călăuzește sufletul pe calea sa către Dumnezeu. [91]

168. Nu există nimic mai asemănător cu înțelepciunea decât adevărul.

169. Este imposibil ca aceeași natură să fie credincioasă și fals iubitoare.

170. Credința nu este deloc caracteristică unei firi lașe și nelibere. [92]

1 **71a.** Fiind credincios, preferă să asculți, nu să spui <chiar și> ceea ce ar trebui spus. [93]

1 **71b.** <Când> ești printre credincioși, ascultă mai mult decât vorbește.

172. Un soț voluptuos nu e bun de nimic. [94]

173. Când nu reacționezi, nu vorbi despre Dumnezeu.

174. Greșelile celor ignoranți sunt rușinea profesorilor lor. [95]

175. Aceia sunt morți înaintea lui Dumnezeu, din cauza cărora este blasfemiat Numele lui Dumnezeu. [96]

176. Un om înțelept este primul binefăcător după Dumnezeu.

177. Fie ca viața ta să-ți confirme cuvintele <în ochii> celor care te ascultă.

178. Ceea ce nu ar trebui să faci, nici nu te gândi să faci. [97]

179. Nu face ceea ce nu vrei să înduri.

180. Ceea ce e rușinos să faci, e rușinos să încredințezi altuia.

181. Curăță-ți chiar și mintea de păcate.

182. Când domnești peste oameni, amintește-ți că Dumnezeu domnește peste tine.

183. Cel care judecă un om este judecat de Dumnezeu. [98]

184. Judecătorul *este> în pericol mai mare decât cel judecat.

185. E mai bine să faci rău cuiva cu orice, dar nu cu vorbe. [99]

186. Este posibil să înșeli un om cu cuvinte, dar este imposibil să-L înșeli pe Dumnezeu.

187. Nu este imposibil să știi și <în același timp> să fii învins în cuvinte. [100]

188. Cea mai vinovată cauză a faimei rele este iubirea de glorie în credință.

189. Onorează fidelitatea prin a rămâne în credință. [101]

190. Onorați un om înțelept ca pe o imagine vie a lui Dumnezeu. [102]

191. Un om înțelept, chiar și gol, ar trebui să ți se pară înțelept. [103]

192. Nu respecta pe nimeni pentru că deține o mare avere.

193. Este greu pentru un om bogat să fie mântuit. [104]

194. A blasfemia un om înțelept și pe Dumnezeu este un păcat egal. [105]

195. Când vorbești despre Dumnezeu, gândește-te că sufletele celor care ascultă îți sunt date ca o zăvrăjire. [106]

196. Este imposibil să trăiești bine fără să crezi cu sinceritate. [107]

197. Consideră doar binele ca fiind bun și doar binele ca fiind potrivit lui Dumnezeu. [108]

198. Fă lucruri mărețe fără să promiți lucruri mărețe. [109]

199. Nu ești înțelept dacă te crezi așa înainte de a deveni așa. [110]

200. Un soț credincios se află într-o mare ispită. [111]

201. Consideră scopul vieții ca fiind viața după Dumnezeu. [112]

202. Nu considera rău nimic ce nu este rușinos.

203. Rezultatul sațietății este insolența, iar rezultatul insolenței este distrugerea. [113]

204. Patima nu va pătrunde în inima credincioșilor. [114]

205. Orice patimă a sufletului este ostilă rațiunii.

206. Orice ai face cât timp ești stăpânit de patimă, te vei căi de asta.

207. Patimile sunt începutul bolilor.

2 **08a.** Viciul este o boală a sufletului.

2 **08b.** Neadevărul este moartea sufletului.

209. Consideră-te credincios atunci când te-ai eliberat de patimile sufletului.

2 **10a.** Tratați toți oamenii ca pe un binefăcător, la fel de apropiați de toți oamenii. [115]

2 **10b.** Poartă-ți vecinii așa cum ți-ar plăcea să fii tratat și tu. [116]

211. Tratându-i rău pe oameni, te tratezi rău pe tine însuți.

212. Credincioșii nu vor face rău nimănui.

213. Roagă-te să poți face bine dușmanilor tăi. [117]

214. Pentru cei răi, un om înțelept pare inutil. [118]

215. Nu poți trăi bine fără Dumnezeu. [119]

216. Pentru viața după Dumnezeu, îndură totul. [120]

217. Dumnezeu nu ascultă rugăciunile celor care nu ascultă rugăciunile celor aflați în nevoie. [121]

218. Un filosof este un dar de la Dumnezeu pentru un filosof.

219. Onorând un filosof, te onorezi pe tine însuți.

220. Să știi că ești credincios.

221. Când cineva te numește fiu, amintește-ți al cui fiu te-a numit. [122]

222. Când Îl numești pe Dumnezeu Tatăl, amintește-ți de acest lucru în faptele tale.

223. Fie ca cuvintele tale să fie mereu pline de multă evlavie.

224. În toate faptele voastre, să le aveți înaintea ochilor lui Dumnezeu. [123]

225. Este teribil, mărturisindu-L pe Dumnezeu ca Tată, să faci ceva urât.

226. Cine nu-l iubește pe înțelept nu se <iubește> pe sine.

227. Nimic să nu fie considerat proprietatea filosofului. [124]

228. Pentru cei care au un Dumnezeu comun și un Tată <comun>, este impiu să dețină bunuri care nu sunt comune.

229. Este nerecunoscător față de Dumnezeu cel care nu prețuiește prea mult un filosof.

2 **30a.** Căci El îți permite să renunți la căsătorie, ca să poți trăi ca un prieten al lui Dumnezeu. [125]

2 **30b.** Căsătorește-te și ai copii, știind că ambele sunt dificile; dar dacă aduni curajul pe care l-ai aduna știind că războiul este o chestiune dificilă, atunci căsătorește-te și ai copii. [126]

231. Orice persoană nestăpânită este un adulter față de propria soție. [127]

232. Nu face nimic de dragul simplei plăceri.

233. Să știi că ești un adulter, chiar dacă te-ai gândit doar să comiți adulter; și aceasta să fie judecata ta cu privire la toate păcatele. [128]

234. Numindu-te credincios, i-ai mărturisit lui Dumnezeu că nu vei păcătui deloc. [129]

235. *Cea mai bună* podoabă a unei femei credincioase ar trebui să fie castitatea. [130]

236. Un soț care divorțează de soția sa recunoaște că nici măcar nu poate controla o femeie. [131]

237. O soție castă este slava soțului ei.

238. Fiind respectuos față de soțul/soția <tău/ta>, vei avea un soț/o soție care este respectuos <față de tine>.

239. Căsătoria credincioșilor să fie o competiție în abstinență. [132]

240. În măsura în care controlezi pântecele, vei controla și plăcerile iubirii. [133]

241. Feriți-vă de laudele celor necredincioși. [134]

242. Ceea ce primești gratuit de la Dumnezeu, dăruiește gratuit. [135]

243. Nu vei găsi mulți credincioși, căci bunătatea este rară. [136]

244. Cinstește pe înțelept după Dumnezeu. [137]

245. Când ești mustrat, pentru a deveni înțelept, fii recunoscător celor care te mustră. [138]

246. Cine nu-i poate tolera pe înțelepți, nu poate tolera binele.

247. Dorind să fii credincios, mai presus de toate <ai grijă> să nu păcătuiești - dar dacă <păcătuiești> în ceva, să nu te repeți. [139]

248. Nu studia o știință care nu este demnă de Dumnezeu. [140]

249. Multă învățătură ar trebui considerată un lucru de prisos pentru suflet. [141]

250. Cel care cunoaște divinul într-un mod demn este un om înțelept.

251. Fără știință nu vei fi plăcut lui Dumnezeu. Străduiește-te pentru ea ca pentru o chestiune necesară.

252. Un om înțelept economisește timp. [142]

2 **53a.** Aveți îndrăzneală și, în același timp, respect. [143]

2 **53b.** Pentru omul înțelept, chiar și somnul este <un timp> de abstinență. [144]

254. Lasă ca faptul că <copiii tăi> trăiesc prost să te supere mai mult decât faptul că ei nu trăiesc.

255. Căci nu depinde de noi dacă vom trăi, depinde de noi dacă vom trăi bine. [145]

256. Copiii infideli nu sunt copii. [146]

257. Un soț credincios poartă pierderea copiilor săi cu recunoștință. [147]

258. Nu considera un filosof ca pe cineva în care nu ai încredere în toate aspectele. [148]

259. Nu accepta calomniile împotriva unui filosof. [149]

260. Încearcă să fii la fel de aproape de toți oamenii ca un binefăcător. [150]

261. Consideră odios chiar și a pedepsi pe cineva pe bună dreptate. [151]

262. Dacă vrei să trăiești bine dispus, nu face multe lucruri, căci făcând multe lucruri deodată, vei acționa rău.

263. Ceea ce n-ai lăsat jos, nu lua cu tine, căci nu trăiești pentru mulțumirea de sine. [152]

2 **64a.** Lasă ceea ce ai câștigat și urmează mintea cea dreaptă. [153]

2 **64b.** Slujindu-I lui Dumnezeu, vei fi liber de orice. [154]

265. Depărtează-te de mâncare în timp ce o dorești în continuare.

266. Împărtășește mâncarea cu toată lumea.

267. Pentru hrănirea săracilor, o faptă bună și postul. [155]

268. Fie ca fiecare băutură să-ți fie dulce. [156]

269. Evitați beția ca pe o nebunie. [157]

270. Un om care se supune pântecelui este ca o fiară.

271. Nimic bun nu vine din trup. [158]

272. Dulceața plăcerii rușinoase trece repede, dar rușinea rămâne. [159]

273. Poate ați văzut oameni care își taie și își aruncă membrele pentru a păstra sănătatea părții rămase a corpului. Cât de frumos este <să faci asta> de dragul castității. [160]

2 **74a.** Consideră o mare artă să ai stăpânire asupra corpului.

2 **74b.** Căci posesia banilor nu va opri pasiunea pentru dobândire.

275. Ceea ce privează pe cineva de libertate nu este o chestiune filosofică.

276. Tratează plăcerile necesare <exact> ca fiind necesare. [161]

277. Toată lumea se roagă să aibă binecuvântări, dar numai adevărații părtași ai cuvântului divin le dobândesc.

278. Ca filosof, fii mai degrabă maiestuos decât plin de umor.

279. O glumă, chiar dacă e potrivită, ar trebui să fie rară pentru tine.

2 **80a.** Râsul excesiv este un semn de neatenție.

2 **80b.** Nu-ți permite să mergi mai departe decât un zâmbet de bucurie. [162]

281. Mai mult muncă decât distracție. [163]

282. Viața voastră să fie o luptă pentru sfințenie. [164]

283. Cel mai bine este să nu păcătuiești, dar când păcătuiești, este mai bine să fii conștient de el decât să nu fii conștient de el.

284. Un lăudăros nu este un filosof.

285. Consideră mare înțelepciunea prin care poți îndura cruditatea celor ignoranți. [165]

286. Consideră rușinos, atunci când te adresezi <cuiva> cu un cuvânt, să fii lăudat pentru elocvență.

287. Sufletele înțelepților nu se sătură niciodată de evlavie. [166]

288. Orice ai face, începe cu Dumnezeu.

289. Gândește-te la Dumnezeu cu mai multă constanță decât respiri. [167]

290. Nu întreprinde fără instruire ceea ce trebuie făcut după ce ai învățat. [168]

291. Nu iubi trupul.

292. Iubește un suflet bun după Dumnezeu.

293. Calitatea unui filosof constă în capacitatea de a suporta mânia familiei sale.

294. Averea credincioșilor este abstinența. [169]

295. Nu considera un bun pe care, după ce l-ai dat altora, tu însuți nu-l vei avea. [170]

296. Nimic comun nu este bun.

2 **97a.** Nu considera un păcat mai puțin important decât altul. [171]

2 **97b.** Consideră fiecare păcat ca fiind impietate. [172]

298. Când ești învinovățit pentru păcatele tale, ai răbdare, așa cum îți dorești să fii onorat pentru succesele tale. [173]

299. Disprețuiește mustrarea celor a căror laudă le disprețuiești.

300. A ascunde o comoară nu este omenesc, iar a o lua cu tine nu este filozofic. [174]

301. Poți deveni înțelept dacă lucrezi pentru suflet la fel de mult cum lucrezi pentru trup.

302. Nimic din ceea ce face rău nu este înțelept.

303. Orice ai face, cheamă-L pe Dumnezeu ca martor.

304. Dumnezeu confirmă faptele bune ale oamenilor. [175]

305. Demonul malefic este stăpânul faptelor rele. [176]

306. Nu poți obliga un om înțelept să facă ceea ce nu vrea, așa cum nu poți obliga pe Dumnezeu să facă ceea ce nu vrea.

307. Un om înțelept îi introduce pe oameni în fața lui Dumnezeu. [177]

308. Dintre toate lucrările Sale, Dumnezeu este cel mai mândru de omul înțelept. [178]

309. Nimeni după Dumnezeu nu are o asemenea libertate precum un om înțelept.

310. Orice este proprietatea lui Dumnezeu este și proprietatea celor înțelepți.

311. Un om înțelept este părtaș la Împărăția lui Dumnezeu.

312. Un soț rău nu vrea să cunoască providența lui Dumnezeu.

313. Sufletul rău fuge de Dumnezeu.

314. Orice rău este vrăjmaș lui Dumnezeu.

315. Gândește-te ca un om la ce gândește în tine. [179]

316. Unde este <începutul> tău gândire, acolo este și binele tău.

317. Nu căuta binele în trup. [180]

318. Ceea ce nu vătămează sufletul nu vătămează om.

319. Onorați un om înțelept după Dumnezeu ca slujitor al lui Dumnezeu. [181]

320. A fi împovărat cu locuința sufletului tău este aroganță, dar a putea să o neglijezi cu blândețe atunci când este necesar este binecuvântat. [182] [183]

321. Nu fi cauza propriei tale morți, dar nu te mânia pe cel care îți ia trupul. [184]

322. Cel care privează un înțelept de trupul său beneficiază de răul său, căci este eliberat ca și cum ar fi din lanțuri.

323. Frica de moarte îl tulbură pe om din cauza lipsei de experiență a sufletului <său>. [185]

324. Ar fi fost mai bine ca arma ucigașă să nu fi apărut, ci, fiind deja existentă, să fie considerată pentru voi ca neexistând. [186]

325. Nicio pretenție nu poate fi ascunsă mult timp, mai ales în ceea ce privește credința.

3 **26a.** După cum este obiceiul tău, așa va fi viața ta.

3 **26b.** Obiceiurile temătoare de Dumnezeu creează o viață binecuvântată.

327. Cel care urzește răul împotriva altuia va suferi răul dinaintea lui.

328. Nu lăsa o persoană nerecunoscătoare să te împiedice să faci bine. [187]

329. Nu considera nimic din ceea ce oferi atunci când ți se cere pe neașteptate ca fiind mai valoros decât cel care îl primește.

330. Vei folosi cel mai bine averea ta dăruind-o de bunăvoie.

331. Convinge-ți fratele nechibzuit să nu se comporte nechibzuit și păzește-l pe cel nechibzuit. [188]

332. Străduiește-te să cucerești toți oamenii cu prudență.

333. Nu vei avea o minte până nu vei ști că nu ai una. [189]

334. Învață să te mulțumești cu puțin.

335. Mădularele trupului sunt o povară pentru cei care nu le folosesc.

336. A-i servi pe alții este mai bine decât a fi servit de alții. [190]

337. Cel pe care Dumnezeu nu l-a eliberat de trup, să nu fie împovărat <de el>. [191]

338. Socotiți o povară nu numai să mărturisiți o învățătură inumană, ci și să o ascultați. [192]

339. Cine dăruiește ceva cu reproș, provoacă <prin aceasta> o insultă.

340. Grijind de orfani, vei fi un tată plăcut lui Dumnezeu pentru mulți copii. [193]

341. Dacă ajuți de dragul gloriei, atunci nu ajuți fără plată, indiferent pe cine ajuți.

342. Dacă dai ceva pentru a-l face cunoscut, atunci nu l-ai dat unei persoane, ci pentru propria ta plăcere. [194]

343. Nu stârni mânia mulțimii.

344. Așadar, studiază ce trebuie să faci pentru a fi fericit.

345. Mai bine să mori de foame decât să-ți întuneci sufletul din cauza necumpătării pântecelui.

346. Consideră-ți corpul ca fiind amprenta sufletului tău și, prin urmare, păstrează-l pur. [195]

347. În orice fapte s-a exersat sufletul cât trăia în trup, cu astfel de dovezi despre sine pleacă spre judecată.

348. Sufletul necurat este însușit de demonii necurați. [196]

349. Un suflet credincios și bun pe calea lui Dumnezeu nu va fi împiedicat de demonii răi.

350. Nu împărtăși cuvântul despre Dumnezeu cu toată lumea.

351. Când *oamenii* corupți de glorie aud despre Dumnezeu, *materia* este instabilă.

352. Chiar și a spune adevărul despre Dumnezeu nu este un pericol mic. [197]

353. Nu vorbi despre Dumnezeu decât dacă ai fost învățat de Dumnezeu.

354. Nu spune nimic despre Dumnezeu unui ateu.

355. Onorați cuvântul adevărat despre Dumnezeu ca Dumnezeu.

356. Fără să te fi curățit de faptele rele, să nu rostești niciun cuvânt despre Dumnezeu.

357. Adevăratul cuvânt despre Dumnezeu este cuvântul lui Dumnezeu.

358. După ce te-ai asigurat mai întâi că ești plăcut lui Dumnezeu, vorbește despre Dumnezeu celor pe care i-ai stabilit. [198]

359. Fiecare cuvânt al tău despre Dumnezeu să fie precedat de fapte plăcute lui Dumnezeu.

360. Încearcă să nu vorbești despre Dumnezeu în mulțime.

361. Păzește cuvântul lui Dumnezeu mai mult decât sufletul tău.

362. Este mai bine să-ți pierzi sufletul decât să rostești fără să gândești un cuvânt despre Dumnezeu.

3 **63a.** Poți avea autoritate asupra trupului unui om evlavios, dar nu vei stăpâni asupra cuvântului său.

3 **63b.** Leul are putere asupra corpului înțeleptului, iar tiranul are putere numai asupra lui.

364. Când ești amenințat de un tiran, amintește-ți mai ales al cui ești.

365. Cel ce vorbește despre Dumnezeu celor care nu ar trebui, să fie considerat un trădător al lui Dumnezeu.

366. Este mai bine să ascunzi cuvântul despre Dumnezeu decât să vorbești fără să gândești.

367. Cel ce vorbește mincinos despre Dumnezeu minte împotriva lui Dumnezeu. [199]

368. Un om care nu are nimic de spus despre Dumnezeu este cu adevărat părăsit de Dumnezeu.

369. Cine nu-L onorează pe Dumnezeu nu-L cunoaște.

370. Este imposibil ca cineva care jignește pe cineva să-L onoreze pe Dumnezeu.

371. Temelia evlaviei este iubirea față de oameni. [200]

372. Cel care are grijă de oameni și se roagă pentru toți - un astfel de om va fi cu adevărat considerat al lui Dumnezeu.

373. Este în firea lui Dumnezeu să-i mântuiască pe cei pe care i-a ales.

374. Este tipic pentru cei pioși să se roage lui Dumnezeu pentru mântuire.

375. Când tu, cel ce te rogi, ești dăruit de Dumnezeu, atunci gândește-te că Dumnezeu ți-a încredințat putere. [201]

3 **76a.** Un om vrednic de Dumnezeu este un zeu printre oameni. [202]

3 **76b.** Dumnezeu și Fiul lui Dumnezeu sunt unul cel mai bun, iar celălalt cel mai apropiat de cel mai bun.

377. Este mai bine să fii sărac decât să ai multe și să nu le împarți cu nimeni.

378. Dacă nu dai celor aflați în nevoie, chiar dacă ești în stare, nu vei primi de la Dumnezeu atunci când vei avea nevoie. [203]

379. Darul celui care împarte mâncarea cu cei nevoiași din inimă este mic, dar mare este harul lui Dumnezeu <pentru aceasta>. [204]

380. Cel care Îl recunoaște pe Dumnezeu, dar crede că nimic nu se întâmplă conform providenței Sale, nu este mai puțin nelegiuit de Dumnezeu decât cel care nu-L recunoaște pe Dumnezeu.

381. Cel care și-a asimilat mintea cu Dumnezeu pe cât posibil, acela Îl venerează pe Dumnezeu cel mai bine. [205]

382. Dumnezeu nu are niciodată nevoie de nimic, ci Se bucură de cei care dau celor aflați în nevoie. [206]

383. Cuvintele celor credincioși să fie puține, dar faptele lor să fie multe. [207]

384. Credincioșii sunt lucrători curioși ai adevărului.

385. Fii pregătit pentru ispite pentru a fi bucuros. [208]

386. Dacă nu jignești pe nimeni, nu te vei teme de nimeni.

387. Tiranul nu va lua fericirea. [209]

388. Ce trebuie făcut, fă de bunăvoie.

3 **89a.** Ceea ce nu trebuie să faci, să nu faci în niciun fel. [210]

3 **89b.** Promite totul, <orice>, dar <nu promite> că vei deveni înțelept. [211]

390. Când prosperi, atribuie-i cauza lui Dumnezeu. [212]

391. Nimeni care privește în jos spre pământ și spre mese nu este un om înțelept.

392. Filosoful nu ar trebui să elibereze numele, ci sufletul. [213]

393. Ferește-te de minciună, căci înseamnă a înșela și a fi înșelat. [214]

394. Cunoaște cine este Dumnezeu, studiază gândirea din tine.

395. Un om bun este o creație bună a lui Dumnezeu. [215]

396. Nefericiți sunt cei din cauza cărora cuvântul <lui Dumnezeu> este hulit.

397. Nu moartea distruge sufletul, ci o viață rea.

398. Știind de ce ai fost creat, te vei cunoaște pe tine însuți. [216]

399. Nu există viață după Dumnezeu fără castitate, bunătate și dreptate.

400. Viața necredincioșilor este o rușine.

401. Să nu-ți scape niciodată din vedere faptul că împărtășești cuvântul lui Dumnezeu cu o fire josnică. [217]

402. Credința înalță sufletul de la pământ la Dumnezeu.

403. Măreția sufletului înțeleptului nu este mai <accesibilă> cercetării tale decât <măreția> lui Dumnezeu.

404. Ceea ce dă Dumnezeu, nimeni nu poate lua. [218]

405. Ceea ce dă lumea, nu păstra cu încăpățânare.

406. Cunoașterea lui Dumnezeu este înțelepciune divină.

407. Nu îndrăzni să vorbești unui suflet impur despre Dumnezeu. [219]

408. Încearcă-ți soțul în faptele lui înaintea cuvintelor lui.

409. Nu-ți încredința urechile oricui. [220]

410. A gândi despre Dumnezeu este ușor, dar a spune adevărul <despre El> este posibil doar pentru cei drepți.

411. Nu chinui trupul cu sufletul tău și nu chinui sufletul cu plăcerile trupești.

412. Învață-te să dai trupului ceea ce i se cuvine trupului cu castitate, iar sufletului ceea ce i se cuvine sufletului cu evlavie.

413. Hrănește-ți sufletul cu cuvinte dumnezeiești și trupul cu hrană simplă.

414. Antrenează-ți sufletul să se bucure de ceea ce este frumos să te bucuri.

4 **15a.** Sufletul care se bucură de fleacuri este lipsit de cinste la Dumnezeu.

4 **15b.** Sufletul înțeleptului ascultă de Dumnezeu.

416. Sufletul înțeleptului este adus în conformitate cu Dumnezeu <Însuși> Dumnezeu.

417. Sufletul înțeleptului Îl vede întotdeauna pe Dumnezeu.

418. Sufletul înțeleptului este întotdeauna cu Dumnezeu. [221]

419. Inima omului iubitor de Dumnezeu este pusă în mâna lui Dumnezeu. [222]

420. Urcușul sufletului către Dumnezeu *se împlinește* prin cuvântul lui Dumnezeu.

421. Înțeleptul Îl urmează pe Dumnezeu, iar Dumnezeu urmează sufletul înțeleptului.

422. Superiorul se bucură de subordonat, iar Dumnezeu se bucură de omul înțelept.

423. Superiorul este inseparabil de subordonat - iar Dumnezeu are grijă de omul înțelept.

424. Un om înțelept se află sub ocrotirea lui Dumnezeu și, prin urmare, este binecuvântat.

425. Sufletul înțeleptului este testat de Dumnezeu prin trup.

426. Nu limba înțelepților este de preț pentru Dumnezeu, ci gândul Său.

427. Un om înțelept Îl onorează pe Dumnezeu în tăcere, știind de dragul Cui tace. [223]

428. Cel ce nu stăpânește peste pântece și ce este sub pântece nu este credincios. [224]

429. Omul care nu se stăpânește Îl pângărește pe Dumnezeu.

430. Cunoașterea lui Dumnezeu îl face pe om din puține cuvinte.

431. A vorbi mult despre Dumnezeu este rodul ignoranței.

432. Un om care Îl cunoaște pe Dumnezeu nu se laudă prea mult. [225]

433. Omul ales face totul după Dumnezeu, dar nu pretinde că este <cel ales>. [226]

434. Un credincios este mereu cuprins de frică - până la sfârșitul călătoriei sale către Dumnezeu. [227]

435. Un bărbat care mănâncă de două ori pe zi și nu doarme niciodată singur noaptea nu va evita actul sexual <carnal>.

4 **36a.** Soarta nu creează un om înțelept.

4 **36b.** Soarta nu are putere asupra harului lui Dumnezeu și, dacă da, atunci nu are putere nici asupra lui Dumnezeu Însuși.

437. Un soț credincios percepe poftele trupului cu povară.

438. Un soț credincios se hrănește prin abstinența.

439. Cunoaște cuvintele și creațiile lui Dumnezeu și onorează-L pe Dumnezeu după valoarea Sa. [228]

440. Nu considera nimic rău ca fiind inerent lui Dumnezeu. [229]

441. Sufletul credincios este pur, înțelept și o profetesă a adevărului lui Dumnezeu.

442. Nu-L vei iubi pe Domnul Dumnezeu fără să ai în tine ceea ce Dumnezeu dorește.

443. Presupuneți că asemănătorul este asemănător cu asemănătorul. [230]

444. Dacă nu-L iubești pe Dumnezeu, nu vei fi cu Dumnezeu.

445. Învață-te să privești mereu spre Dumnezeu.

446. Văzându-L pe Dumnezeu, te vei vedea pe tine însuți.

447. Văzându-L pe Dumnezeu, vei face ceea ce gândește în tine <așa cum> este Dumnezeu. [231]

448. Cinstește ceea ce este în tine și nu jignești trupul cu pofte.

449. Păstrează-ți trupul neîntinat ca pe veșmântul sufletului, <dăruit> de Dumnezeu, așa cum îți păstrezi tunica curată ca pe veșmântul trupului. [232]

450. Mintea înțeleptului este oglinda lui Dumnezeu.

451. Nu îndrăzni să vorbești despre Dumnezeu unui suflet nestăpânit. [233]

Note

1. Cf.: 132, 376.

2. Cp.: 82d; Seneca. Scrisori către Lucilius. 31.11 (referințele sunt date conform ediției: L. Annaei Senecae opera quae supersunt / ed. Hense O. Lipsiae, 1914.

3. Numai Dumnezeu este fără păcat în sensul propriu al cuvântului, așa că această afirmație trebuie înțeleasă ca o paralelă cu Matei 5:48. Tema de a deveni asemenea lui Dumnezeu, așa cum am menționat deja, este dominantă în Ziceri.

4. Vezi Luca 16:10.

5. Cf. 96, 102. 13. Cf. Matei 5:29–30; 18:8–9; 19:12; Marcu 9:43–47. Această zicere, împreună cu 273, este citată de Origen în Comentariul său la Evanghelia după Matei (Comm. in Matth. XV.3.), avertizând împotriva unei înțelegeri literale a acestor afirmații și a pasajelor evanghelice corespunzătoare, ceea ce prezintă un interes deosebit în legătură cu povestea lui Eusebiu despre autocastrarea lui Origen (Istoria Bisericii, VI.8). Eusebiu numește acest act dovada „unui suflet tânăr, imatur și, în același timp, profund religios, care se străduiește să se înfrâneze”. Ne confruntăm cu o alegere: fie să ne îndoim de autenticitatea poveștii lui Eusebiu în lumina interpretărilor lui Origen, fie să recunoaștem că Origen s-a pocăit ulterior de actul pe care l-a comis în tinerețe. Se pare că niciuna dintre opțiuni nu poate fi exclusă.

6. Veșnic - în greacă: ***, adică, la propriu vorbind, nemuritor. Cf.: Origen. Împotriva lui Celsus. VIII. 49.

7. Cf.: 91b.

8. Miercuri: 38, 130

9. Miercuri: 49, 50.

10. Cf.: Mt 22,21. Gânduri similare se găsesc în Clement din Alexandria (Eclogae propheticae. 24; Referințele la lucrările lui Clement din Alexandria sunt date conform ed.: Die griechischen christlichen Schriftsteller der ersten Jahrhunderte. Clemens Alexandrinus / hrsg. von Stдhlin O.– Berlin și Origen. 1971.– B. 1971.– B. (Comm. în Matei XVII.27.

11. Această zicere este citată de Origen în prefața la Comentariul la Psalmul 1, păstrat de Sfântul Epifanie al Ciprului în Panaria (vezi articolul introductiv).

12. Cf.: 102.

13. Cf.: 97.

14. P QeXj kaqX noaj ™stin aШtok:nhtoj, kat' aШtX toato ka_ Шf_sthken.

15. O idee similară se găsește în Viața lui Apollonius din Tyana (II.5) de Filostrat, unde spune că urcând pe un munte înalt nimeni nu se apropie de Dumnezeu.

16. dTxa per_ Qeoa - poate fi tradus și prin „slava care Îl înconjoară pe Dumnezeu”, lucru pe care Chadwick îl respinge ca fiind „traducere greșită”. Zicala este citată în Scholia despre Areopagitica (Migne J. — P. PG. IV.429b., iar „filosoful ecleziastic Sextus” este pus aici la egalitate cu nimic mai puțin decât Sfântul Grigore Teologul însuși! Despre innumirea lui Dumnezeu, vezi: Sfântul Iustin Filosoful. Apologia II.6; Clement din Alexandria. Stromata. V.82.83; Origen. Împotriva lui Celsus. VI.65, VII.42. Chadwick notează că zicerile 27–29 sunt citate în viața antică pre-metafrastiană a Sfântului Babylas din Antiohia, păstrată într-o traducere latină (Acta Sanctorum. 24 ian. Vol. II. Sfântul martir adresează proconsulului cuvinte foarte apropiate de cele ale lui Sextus. Originalul lor grecesc a fost păstrat în „Paralele Sacre” atribuite Sfântului Ioan Damaschin în ediția Codex Rupefucaldinus (Migne J. - P. PG. XCVI. 533A.

17. Potrivit lui Chadwick, superioritatea omului față de îngeri a fost un subiect de dezbatere în rândul creștinilor din secolul al II-lea și sugerează să se acorde atenție următoarelor pasaje: Clement din Alexandria. Care bogat va fi mântuit. 29; Ecl. ph. 56–57; Origen. Împotriva lui Celsus. IV.74–99; Com. in Matth. X. 13. Conform lui A. I. Sidorov, în acest caz se poate face o comparație cu învățătura Sfântului Grigorie Palama, conform căreia „îngerii sunt spirite slujitoare, liturghieri nu numai ai Minții Superioare, ci și ai oamenilor care stau sub ei în demnitate. Și acesta este singurul destin dat lor” (Sidorov A.I. Decret. Op. P. 298. În legătură cu cele de mai sus, comparați prezentarea învățăturii ortodoxe la V. Lossky în cartea: Lossky V.N. Disputa despre Sofia. 8. // Banner: Colecție de articole. - M., 1994. Numărul 2. pp. 21–23.

18. Libertate - ™xous:a, adică vorbim despre libertatea asociată cu puterea și legea. Această zicală a fost citată de Pelagius, despre care scrie Fericitul Augustin (Despre natură și har. XIV. 77., ™xous:a poate însemna și „libertatea voinței” în sine - așa a înțeles Rufinus acest cuvânt, traducându-l prin libertas arbitrii.

19. Miercuri: 16.

20. Una dintre cele mai vechi mărturii despre încercări. Chadwick notează că Origen interpretează în mod repetat celebrul pasaj din Predica de pe Munte într-un mod similar (Matei 5:26. Cf. și: Klim. Alex. Strom. VII.83.1; IV.116.2.

21. Cf. Luca 12:34; Matei 6:21. Marcus Aurelius scrie că „valoarea fiecărei persoane este determinată de valoarea obiectelor aspirațiilor sale” (Meditații VII.3.)

22. Cf.: 182.

23. Cf.: 148, 381.

24. Potrivit lui Chadwick, acest aforism exprimă „tensiunea” dintre alteritatea și transcendența absolută a lui Dumnezeu și posibilitatea de a-L cunoaște, care se bazează pe ideea chipului lui Dumnezeu în om. De asemenea, el observă că această problemă a fost o chestiune arzătoare pentru Clement din Alexandria, care a simțit și a exprimat viu această tensiune (Strom. II.74–75; 77.4; VI.114.5–6; VII.88.5. Posibilitatea de a deveni asemenea lui Dumnezeu, sau deificarea, este tema centrală a întregii teologii ortodoxe. Această posibilitate este revelată prin Întrupare și Răscumpărare, dar, așa cum am menționat deja, Sextus nu vorbește despre ele.

25. Cf. 61, 144. Citat de Pelagius. Vezi: Augustin. Despre natură și har. XIV.77. Cf. și: Klim. Alex. Strom. VI.60.2; VII.14, 32.5.

26. Cf.: 176.

27. Cf.: Z81–382.

28. Cf.: 18. Klim. Alex. Protrepticus 105,3; Strom. II.81.1; VII.18.2.

29. Cf.: Seneca. Scrisori. 79.15.

30. Cf.: 143, 418; Platon. Teetet. 173e.

31. Comparați: 135, 221–222, 225.

32. Cuvântul ™xous:a poate fi tradus și ca „putere” – acesta este sensul în care este redat în traducerea sinodală a fragmentului Ioan 1:12. Rufin își aduce traducerea mai aproape de acest text evanghelic: vir castus et sine peccato potestatem accipit a Deo esse filius Dei. Vezi și: comentariu la 36. Cf.: 375.

33. Se pare că Rufinus a citit corTj în loc de κοroj și, prin urmare, scrie despre corul lui Dumnezeu și corul răului.

34. Cf.: 189.

35. Diogenes Laërtius atribuie această zicală lui Thales (Diogenes Laërtius. Despre viețile, învățăturile și spusele unor filozofi celebri. I.36.

36. ўkolas:an, adică, de fapt, nestăpânire de sine. Cf.: 71.

37. Cf.: 136.

38. Motiv — lTgoj. Cf.: Sir. 37:16 (greacă; 37:20 (slavă))

39. Cf.: Klim. Alex. Strom. II.144,3; Seneca. Scrisori. 14.1.

40. Compară: Origen. Împotriva lui Celsus. III.72.

41. Cf.: 294.

42. Cf.: 34, 129.

43. Cfr.: 7a, 376.

44. Cf.: Epictet. Dissertationes. II.8.13 (referințele la operele lui Epictet sunt date conform publicației: Epicteti Dissertationes ab Arriano digestae. Lipsiae, 1894. Traducerea Conversațiilor în limba rusă a fost realizată de G. A. Taroyan, vezi: Bulletin of Ancient History. 1975. Nr. 2–4; 1976. Nr. 1–2.

45. Conform lui Chadwick, această zicală este atribuită lui Plutarh în florilegia bizantină; vezi Sfântul Maxim Mărturisitorul (Migne J. - P. PG. XCI. 784D).

46. Este interesant de comparat cu 371; vezi cuvintele lui Socrate: Xenofon. Memoriile lui Socrate. I.5.4; Filo Alexandrinus. De somniis. I.124; Clim. Alex. Strom. VII.70. 1.

47. t_loj eШsebe:aj fil:a prXj QeTn.

48. = 210b. Vezi Matei 7:12.

49. Compară: 121a; Epic. Enchiridion. 5.

50. Cod: 15.

51. = 404. Vezi: 128.

52. Cf.: 153.

53. Cf.: 11, 23, 102.

54. Cf.: 24.

55. aSht_rkeian _skei = 334; Miercuri: 120.

56. Comparați: 128. Nepotrivit - _topoj.

57. Cf.: 23.

58. calepXn ŸmartwloЭj ™p_ tX aЩtX gen_sqai m_ Ÿmart_nontaj. Una dintre cele mai problematice zicători. Rufinus recurge la corectarea textului și schimbă sensul în opusul acestuia. Chadwick o interpretează astfel: „nu vă iritați când păcătoșii se adună pentru scopuri care nu sunt păcătoase”. Este posibilă și următoarea traducere a zicalei grecești: „nu este dificil <chiar și pentru> păcătoși să fie de acord în opiniile lor fără să păcătuiască <împotriva adevărului>”.

59. Citat de Origen (Împotriva lui Celsus. VIII.30. Cf. și: Fericitul Diadoh de Fotice. Cuvânt ascetic, împărțit în 100 de capitole active. 44. // Filocalia. Lavra Sfântei Treimi a Sfântului Serghie, 1992. Vol. 3.

60. Compară cu Matei 15:11, 17–18.

61. Cf. Platon, Republica, 379b, 617e.

62. oSh g_gonaj ™ntruf»swn tH toa Qeoa paraskeuH.

63. Cf.: 128.

64. Cf.: 19, 276.

65. megaloyuc:a — nu de fapt mărinimie, ci mai degrabă „măreție sufletească”. Cf.: Aristotel. Etica lui Nicomahie. 1123b și următoarele; Plotin. I.6.6; Sfântul Ioan Gură de Aur. Omilie la 1 Corinteni XI.1 (Migne J. — P. PG. LXI.89).

66. Cf.: 290; Klim. Alex. Ce bogat va fi mântuit. 3; Xenofon. Amintiri despre Socrate. II.1.19–20.

67. Rufinus schimbă considerabil sensul zicalului și traduce: Non oportet contemni ea quibus etiam post depositionem corporis indigemus.

68. Cf.: 92, 99.

69. Cf.: 34, 82e.

70. Cf.: 17.

71. Cf.: 197.

72. Cf.: 58, 59.

73. Chadwick observă că iubirea de sine este considerată de Filon și Clement din Alexandria ca fiind începutul păcatului. Aristotel face distincția între iubirea de sine bună și cea rea (Etica Nicomahică. IX.8).

74. Cf.: 411.

75. Cf.: 172.

76. Citat de Sfântul Benedict de Nursia în Regula Sfântului Benedict în latină și engleză cu note (Collegeville, Minnesota, 1980), pp. 200–201.

77. Cf.: 44.

78. Aceeași idee se regăsește la Philostratus (Viața lui Apollonius din Tyana. VII.3).

79. Cf.: afirmația lui Chilon din Diogenes Laërtius I.70.

80. Cf. Sir 28:17–18 (greacă; 28:20–21 (slavă))

81. Cf.: 93, 383.

82. Cf. Prov 10:19.

83. Cf.: 430, 431.

84. Cf. 165d; Platon. Republica. 382c; 389b, 459c–d; Clim. Alex. Strom. VII.53.2. Chadwick întreabă: recomandă Sextus minciuna? — și sugerează înțelegerea zicalei astfel: consideră o minciună ca otravă (f_rmakon poate însemna atât medicament, cât și otravă. Sau, dacă înlocuiești farm_kJ cu farmakщ, ca un țap ispășitor care trebuie aruncat. Sfântul Vasile cel Mare, în a 76-a întrebare și răspuns din Regulile Scurte, interzice orice minciună, chiar și în scopuri plauzibile, referindu-se la Ioan 8:44 și 2 Timotei 2:5, vezi: Sfântul Vasile cel Mare. Reguli, expuse pe scurt în întrebări și răspunsuri // Sfântul Vasile cel Mare.

Operele sfântului nostru Vasile cel Mare, Arhiepiscopul Cezareei Capadociei. Lavra Sfântei Treimi a Sfântului Serghie, 1901. Pp. 213–214.

85. Cf.: Klim. Alex. Strom. VI.116.3.

86. Cf. Sir 4:23 (greacă; 4:27 (slavă))

87. Cf. Sir 20:7.

88. Cf.: 187; gânduri despre Chilon în Diogenes Laërtius I.70.

89. meg_lh per:stasij Despre pr_pei yeadoj.

90. p:stij Ўpason kalon pr_xewn №gemin ™stin. Miercuri: 104, 305.

91. Cf.: 402.

92. Traducătorul este conștient de artificialitatea utilizării cuvântului latin în traducerea din greacă. Cu toate acestea, cuvântul „natură” pare potrivit în acest caz, deoarece în rusa modernă, deși diferit de cuvântul „natură”, corespunde mai îndeaproape cu sensul pe care Sextus îl dă cuvântului fЪsij. Desigur, în textele cu conținut dogmatic, fЪsij ar trebui tradus prin „natură” sau „esstvo”.

93. Comparați cu: Vasile cel Mare. Scrisori. 2.5 (Migne J. - P. PG. XXXII. 229C).

94. Cf.: 139.

95. Gânduri similare la Clement din Alexandria (Strom. VII.82.l.) sunt atribuite adepților gnosticului Basilide. Clement face referire la cartea lor sacră „Tradiții”, care se presupune că conține spuse ale apostolului Matia.

96. Cf. Romani 2:24. Chadwick vede această zicală ca o „versiune creștină” a aforismului 396.

97. Cf.: 94, 389a. Chadwick subliniază că acest aforism se găsește în mai multe colecții bizantine.

98. Cf. Matei 7:1-2.

99. Cf.: 152.

100. O expresie oarecum vagă, dar, pe baza unei comparații cu 165 a–b și alte aforisme, ne putem apropia de înțelegerea sa corectă. Se pare că Sextus avertizează, pe de o parte, împotriva dorinței de a câștiga verbal cu orice preț și,

pe de altă parte, împotriva dezamăgirii dacă cineva te „învinge”, pe de altă parte. Cf. și: 408.

101. Cf.: 65; t:ma tX pistXj e_nai di¦ toa e_nai Rufinus se traduce prin fidelis esse magis quam videri stude, adică îl apropie de aforismul 64.

102. Cf.: 450; Klim. Alex. Strom. VII.16.5; 29,4; 64,6.

103. Cf. Seneca. Scrisori. 80.9.

104. Bogatului — ploutoanta. Alegerea cuvântului arhaizant este dictată de traducerea slavă bisericească a versetului din Luca 1:53 (vezi și traducerea sinodală. Cf.: Marcu 10:23).

105. Cf.: 214, 229, 259.

106. Cf.: 21.

107. Cf.: 215.

108. Cf.: 131.

109. Cf.: 433.

110. Cf.: 333.

111. Cf. Epict. Dissert. I.24.1. Chadwick observă că aceasta este o temă stoică generală.

112. Cf. 216; 1 Petru 4:6.

113. Cf.: zicala lui Solon în Diogenes Laërtius (I.59).

114. Mai precis, „nu se va ridica” — oЩk ўnab»setai, Cf.: 209. Conform lui Clement din Alexandria, așa cum notează Chadwick, diferența dintre etica păgână și cea creștină este următoarea: filozofii greci propovăduiesc că atracția ar trebui suprimată, în timp ce creștinismul ne învață că aceasta nu ar trebui simțită deloc (Strom. III.57).

115. Cf.: 260; Klim. Alex. Strom. VII.86.2.

116. = 89. Vezi Matei 7:12.

117. Cf.: Mt 5,44.

118. Cf.: 145; Seneca. Scrisori. 76. 4. Seneca scrie că vir bonus și cei care îl ascultă sunt inepti et inertes vocantur.

119. Cf. 196 și comentariul corespunzător.

120. Cf.: 201.

121. Cf.: 378.

122. Cf.: 58–59.

123. Cf.: Klim. Alex. Strom. VII.35.

124. Cf.: Evagrie. Oglinda monahilor și călugărițelor. Îndemn către o fecioară. 30. „Nu spune: aceasta este a mea și aceea este a ta, căci în Hristos toate lucrurile sunt comune” (Citat din publicația: Evagrie. Operele avvei Evagrie. Moscova, 1994).

125. Prieten — p_redroj; g_r (căci lipsește din manuscrisul de la Patmos și din traducerea lui Rufinus, și tocmai nepotrivirea conjuncției în acest context îl convinge pe Chadwick de autenticitatea sa. El nu are nicio îndoială că „compilatorul Zicerilor” a găsit-o în sursa sa. Se pare că, în această sursă, g_r este justificat de context. Cf.: 239; Klim. Alex. Strom. VI.100; Sfințitul Mucenic Metodie din Olimp. Sărbătoarea celor Zece Fecioare. Discurs de la Tisiana. 4; Palladius. Lausaicus. 8 <Despre Amon>; Socrate Scholasticus. Istoria ecleziastică. IV.23.

126. Conform lui Clement din Alexandria, un adevărat gnostic care trăiește în căsătorie este superior unui burlac egoist, deoarece are multe oportunități de îmbunătățire în lupta cu ispitele care îl atârnă prin copii, soție, servitori și moșii (Strom. II.70).

127. Citat de Fericitul Ieronim (Adversus Iovin. I.49; Comm. în Ezeh. VI.18. Cf.: Klim. Alex. Pedagog. II.99.3; Strom. II.143.1.

128. Vezi Matei 5:28.

129. Cf. 247, 283. Chadwick notează că aceasta se poate referi la jurămintele de botez.

130. Cf.: Klim. Alex. Pedagog. III.53. Ieronim a păstrat afirmația lui Seneca: mulieris virtus proprie pudicitia est (Adversus Iovin. I.49.

131. Chadwick subliniază caracterul pur elenic al acestei expresii. Într-adevăr, divorțul este privit în categorii complet nebiblice și neecleziastice și se dovedește a fi nimic mai mult decât o umilire a demnității unui bărbat.

132. Cf. 230a și comentariul corespunzător.

133. Cf.: 428.

134. Cf.: gândirea lui Antistene la Diogenes Laërtius (VI.5).

135. Vezi Matei 10:8.

136. Cf.: 145.

137. Cf.: 319.

138. Cf.: 298.

139. Cf.: 234; 283; Sir. 7: 8; Clim. Alex. Strom. II.56.

140. Cf.: Seneca. Scrisori. 88.

141. Exces - perierg:a.

142. Chadwick notează că maxima „Feriți-vă de timp” a fost uneori atribuită lui Chilon și a fost răspândită ca o zicală a celor șapte magi. Cf. Clim. Alex. Strom. V.22.1; Cicero. De finibus bonorum et malorum. III.22.73; Philo. De vita contemplativa. 16.

143. parrhs:an _ge met¦ a»doaj. Miercuri: Klim. Alex. Strom. VII.44.8.

144. Cf.: 435; Klim. Alex. Strom. II.145.1; IV.139.4, 142.1; VII.77.3, 78.5.

145. Vezi comentariul la 196. Chadwick observă că aceasta este o temă comună în rândul stoicilor. Cf. Seneca. Scrisori. 90.1; 93.2.

146. Cf. Sir 16:1-3.

147. Chadwick observă din nou că aici există o dezvoltare a temei stoice generale.

148. Cf.: Seneca. Scrisori. 3.2.

149. Cf.: 194.

150. Cf.: 210.

151. Atenagora scrie că este insuportabil pentru creștini să vadă executarea celor condamnați chiar și prin lege (Petiție pentru creștini. 35.

152. Cf.: 300; Platon. Legile. 913c - aici expresia coincide aproape literal cu prima jumătate a aforismului lui Sextus. Cf. și: zicala lui Solon în Diogenes Laërtius (I.57).

153. ўfe_j § k_kthsai ўkoloЪqei tш Crqш lTgJ.

154. ўpX p_ntwn, posibilă traducere: „de la toată lumea”.

155. Cf.: Klim. Alex. Strom. VII.77.6.

156. Această idee este atribuită lui Socrate de către Xenofon (Memoriile lui Socrate. I.3.5.

157. Cf. Sir 31:27–30 (greacă, 31–35 (slav.); Seneca. Scrisori. 83, 18. Sfințitul Mucenic Metodiu din Olimp. Sărbătoarea celor Zece Fecioare. Discursul lui Falus. 5–6.

158. Compară cu: 317; Romani 7:18; Galateni 5:16–17, 19–21.

159. Cf. Seneca. Scrisori. 27.2–3; Epict. Enchir. 34.

160. Citat de Origen (Comment. în Matei XV.3).

161. Cf.: 119; „ўnagka<oj” poate fi tradus ca necesar și forțat sau ca obligatoriu și violent. În orice caz, sensul acestei expresii nu este pe deplin clar.

162. Cf. Sir 21:20 (greacă, 21:23 (slavă)

163. Cf. Cicero. Despre îndatoriri. I.103–104; Epic. Enchir. 33,4; Clim. Alex. Pedagog. II.46.

164. Cf.: 239.

165. Cf. Sir 22:15 (greacă, 22:16 (slavă).

166. Comparați cu: Klim. Alex. Strom. IV.139.2; VII.46–47; VII.70.5.

167. Cf. Sfântul Grigorie Teologul în Primul cuvânt despre teologie: „a-ți aminti de Dumnezeu este mai necesar decât a respira” (citat în publicația: Sfântul

Grigorie Teologul. Opere complete. Lavra Sfântei Treimi a Sfântului Serghie, 1994. Vol. 1. P. 387. Chadwick observă că acest aforism se găsește adesea în colecțiile bizantine târzii.

168. Cf.: 125.

169. Cf.: 79.

170. Cf. Prov 11:24.

171. Conform lui Chadwick, „297a este stoicism ortodox”.

172. = 11.

173. Cf.: 245.

174. Cf.: 263.

175. Cf.: 104; bebaio< poate fi tradus și prin „întărește, întărește”.

176. Cf.: 166.

177. Introduce — sunist_. Traducere posibilă: „aduce laolaltă, introduce”.

178. Cf.: 395. Mândru — m_gista frone.

179. Cf. Plotin. I.4.14.

180. Cf.: 271.

181. Cf.: 244.

182. Cf. Filipeni 1:20–24 și interpretarea lui Clement din Alexandria asupra acestui pasaj (Strom. III.65.3). Chadwick leagă problema atitudinii față de moarte de chestiunea atitudinii creștinilor față de persecuție și martiriu, observând că în secolul al II-lea au existat multe dispute cu privire la sensul poruncii Domnului (Matei 10:23). Clement o înțelege ca pe un apel la a nu fugi, ci la a evita provocarea potențialilor persecutori. Atât Clement, cât și Origen propun să urmeze calea regală dintre lașitate și „nebunia celor viteji” (Clement. Alex. Strom. IV.13; IV.76; Origen. Împotriva lui Celsus. I.65; VIII.44. Cf. Sfântul Ioan Gură de Aur. Omilii despre Ioan. LXXXV.2.

183. Cf.: Seneca. Scrisori. 24.22.

184. Cf.: Seneca. Scrisori. 70.14.

185. Compară: Epict. Enchir. II.16.18.

186. Arme. — s:dhroj.

187. Cf.: Seneca. Scrisori. 81.

188. SuntБrei poate fi tradus atât prin „a păstra”, cât și prin „a păstra”. Zicala este dificil de înțeles; poate că „a păstra” ar trebui înțeles ca „a nu pedepsi” și atunci, ca sens, acest aforism este apropiat de parabola grâului și a neghinei (Matei 13:24-30, 37-43. Traducerea lui Rufinus: fratrem volentem a fide discedere persuade ne faciam, et si insanabilis est magis conserva. - a convinge un frate care vrea să se îndepărteze de credință să nu facă <asta> și <cu atât mai mult> a proteja pe unul incorigibil. Și aici rămâne aceeași dificultate în înțelegerea verbului conservare, indiferent de cum este tradus.

189. Cf.: 199. = 98.

190. Cf.: Matei 20:27–28; Marcu 10:44–45.

191. Cf.: 320.

192. Cf.: 409.

193. Cf. Sir 4:10.

194. Cf.: Matei 6:1–4.

195. Compară cu: 449; 1 Corinteni 6:19–20.

196. 348. Cfr. 39–40.

197. Citat de Origen (Om. în Ezechiel I.11.

198. peisqe_j prTteron qeofil_j e_nai prXj oУj Ён peisqHj l_ge per_ Qeoa.

199. P l_gwn yeudБ per_ Qeoa katayeЪdetai Qeoa.

200. Cf.: 86.

201. Cf.: 60. Putere. — ™xous:a.

202. Comparați: 3, 7a; Klim. Alex. Strom. IV.155.2.

203. Cf.: 217.

204. Textul grecesc nu ne permite să înțelegem exact care este marea favoare - darul sau dătătorul.

205. Cf.: 44.

206. Cf.: 49.

207. Cf.: 152 și urm.

208. ŸrmTzou prXj t¦j perist_seij +na eШqumHj.

209. Cf.: 363b, 364.

210. Cf.: 178.

211. Cf.: 432, 433.

212. Cf.: 113; zicala lui Bias în Diogenes Laërtius (I.88.

213. *tXn filXsofon oЩ tXn crhmatismXn ™leuqeroan de<, *ll¦ t_n yuc»n. CrhmatismXj poate însemna „afacere profitabilă”, „document” (inclusiv unul care confirmă proprietatea), „nume”; crhmatismXj ton doЬlwn. — un document despre proprietatea asupra sclavilor (Lexicon greco-englez / comp. de Liddell HG, Scott R. Oxford, 1994. P. 2005. În orice caz, sensul aforismului este că un filosof nu ar trebui să tindă pentru libertatea de clasă, ci pentru libertatea spirituală. Cf.: 1 Corinteni 7:21–22.

214. Traducere posibilă: „căci a înșela înseamnă și a fi înșelat”.

215. Qeoa kalXn _rgon ўgaqXj _nqrwpoj. Comparați: 308. Comparați: 175.

216. Cf.: Klim. Alex. Strom. V.23.l; Excepta ex Theodoto. 78.2.

217. Vezi comentariul la 169.

218. = 92.

219. Cf.: 451.

220. Cf.: 338.

221. Cf.: 55, 143.

222. Cf. Înțelepciunea 3:1.

223. Chadwick observă că tăcerea era prețuită de creștini în primul rând ca o virtute feminină, vezi: 1 Cor. 14:34; Klim. Alex. Pedagog. II.58.1. Și pitagoreienii o țineau la mare preț. Sfântul mucenic Ignatie, purtătorul de Dumnezeu, acordă o importanță deosebită tăcerii (Epistola către Efeseni 6; 15; Epistola către Filadelfieni 1). O serie de lucrări au fost scrise despre semnificația tăcerii la sfântul mucenic Ignatie, inclusiv de către Chadwick însuși.

224. Cf.: 240.

225. Cf.: 389b.

226. Cf.: 188, 198; Klim. Alex. Strom. VI.149.5; Care bogat va fi mântuit? 36; Epict. Enchir. 46.1.

227. Textul grecesc nu s-a păstrat; a fost tradus din latină. Cf.: 253b. Cf.: Klim. Alex. Ex. Theod. 78. Tradus din latină.

228. Aici textul rufinian diferă mult de cel grecesc: agnosce qui sunt filii Dei in creaturis eius et honora unumquemque pro merito post Deum.

229. Tradus din latină.

230. Cf. Aristotel. Etica Nicomahea. 1155a34, 1165b17.

231. Cf. 2 Corinteni 3:18.

232. Cf.: 346.

233. Cf.: 407. Traducere din greacă și latină, introducere și comentarii de A. Nebolsin